

Arantza Acha

UN Etxea-ko zuzendaria



Iturria: Pool Moncloa/Borja Puig de la Bellacasa. lamoncloa.gob.es. Lehendakaritza Ministerioa

2025eko uztailaren hasieran, mundu osoko gobernu, nazioarteko erakunde, finantza-erakunde, gizarte zibileko sare eta lurralde-eragileetako milaka ordezkari hartu zituen Sevillak. Lau egunez, itxaropenek, kezkek eta garapen jasangarriaren erlojua erantzun kolektiborako dugun gaitasuna baino azkarrago doalako sentsazioak bat egin zuten hirian. Nazio Batuen Garapenerako Finantziarioari buruzko IV. Biltzarra (FfD4) hitzordu erabakigarria zen parte-hartzaile askorentzat: baliabideak mobilizatzeko premiagatik, gaur egungo krisien neurriari jada erantzuten ez dion finantza-arkitektura globalaren norabidea zuzentzeko beharragatik, eta, batez ere, multilateralismoak bizirik jarraitzen duela erakustegatik. Gero eta handiagoa den desperekotasunetik eta larrialdi klimatikotik hasita, atzerakada demokratikoa eta gastu militarren igoera ahaztu gabe, nazioarteko sistema egiturazko agortzearen ageriko sintomekin iritsi zen Sevillara.

Gizarte zibiletik, lurraldeetatik eta nazioarteko lankidetzatik lan egiten dugunontzat, adostasunezko dokumentu berri bat lortzea ez zen gure itxaropen bakarra. Aitorpen argi bat nahi genuen: ez dagoela 2030 Agenda betetzeko aukerarik nazioarteko finantza-gobernantzan aldaketa sakonik egin gabe, bereziki zorrari, fiskalitate globalari, finantziario klimatikoari

eta ondasun publikoei dagokienez. Era berean, negoziatio-egitura irekia espero genuen, oraintxe behar dugun multilateralismoaren jardunbidearekin bat egiten zuena: inklusiboa, non gizarte zibila, tokiko eta eskualdeko gobernuak, komunitateak eta gizarte-mugimenduak ez ginatekeen bertaratu soilak izango, eragile aktiboak baizik. Eta gure nahia zen, halaber, Sevillak aitortu zezala tokikotik eta urteetan erakusten daramagun ebidentzia bat: ez dagoela garapenik lurralderik gabe; bizi, zaindu, ekoitzi eta eskubideei eusten zaien lekuetan gertatzen direla eraldaketak; eta errealitate zein lurralde-behar horiekin bat egiten badu soilik dela baliagarria finantziarioa.

Premia- eta itxaropen-nahaste horrekin iritsi ginen FfD4ra. Eszenatoki konplexua aurkitu genuen. Alde batetik, herrialdeen arteko tentsioak, fiskalitate globalaren inguruko hausturak eta unearen larritasunari partzialki baino heltzen ez dion azken dokumentu bat. Bestetik, gizarte- eta lurralde-energia harrigarriki sendoa, hirien eta eskualdeen egiteko garrantzitsuen aitorpenaren lehen zantzuak, eta tresna berri baten agerpena: Sevilla Platform for Action (SPA), finantziarioaren tokiratzea arkitektura globalaren erdigunean kokatzen duena lehen aldiz.

Futuro en Común-ek gazi-gozo gisa deskribatu zuen emaitza: krisi sistemiko baten erdian bere burua berriro aztertzen duen nazioarteko sistema bat; Sevillako Konpromisoarekin, aurrerapen partzialak eta erreferentzia garrantzitsuak eskaintzen ditu, baina baita hutsune garrantzitsuak ere, desparekotasunaren, fiskalitatearen, zorraren edo giza eskubideen arloan benetan lotesleak diren konpromisorik sartu ez duelako. Plataforma horrek salatu zuen zor subiranorako edo NBERen konbentzio fiskal baterako esparru multilateral bat eratzeke aurrerapenak blokeatu zituztela iparralde globaleko herrialdeek, eta, hala, botereak gutxi batzuen eskuetan jarraitzen duen sistema bat babestea aukeratu zutela.

Eredu global baten agortzearen eta gizarte-bizitasunaren konbinazio horrek markatu zuen Biltzarraren tonua. Futuro en Común-ek gazi-gozo gisa deskribatu zuen emaitza: krisi sistemiko baten erdian bere burua berriro aztertzen duen nazioarteko sistema bat; Sevillako Konpromisoarekin, aurrerapen partzialak eta erreferentzia garrantzitsuak eskaintzen ditu, baina baita hutsune garrantzitsuak ere, desparekotasunaren, fiskalitatearen, zorraren edo giza eskubideen arloan benetan lotesleak diren konpromisorik sartu ez duelako. Plataforma horrek salatu zuen zor subiranorako edo NBERen konbentzio fiskal baterako esparru multilateral bat eratzeke aurrerapenak blokeatu zituztela iparralde globaleko herrialdeek, eta, hala, botereak gutxi batzuen eskuetan jarraitzen duen sistema bat babestea aukeratu zutela. Eta hauteman zen, halaber, arrisku ezagun bat berragertu zela Sevillan: gizarte zibilaren parte-hartzea mugatua izan daitekeela faserik delikatuenetan. Une erabakigarri batzuetan, informazioa eskuratzeko aukera eta elkarrizketarako guneak mugatuak izan ziren, eta horrek etorkizuneko prozesuetan irekitasuna eta konfiantza nola indartu hausnartzera garamatza.

Baina, agian, esanguratsuena izan zen testuinguru horretan ere nazioarteko gizarte zibilak atzera ez duela egiten egiaztatzea. Mila pertsonak baino

gehiagok parte hartu zuten Biltzarraren aurreko Gizarte Zibilaren Foroan, feminismo, ekologismo, sindikatu, herri indigena, gazte eta mugimendu migratzaileetatik proposamen zehatzei forma emanez. Gizarte-dentsitate horrek erakusten du, krisi demokratikoa eta diskurtso autoritario eta supremazisten gorakada dauden garai hauetan, gizarte zibilak jarraitzen duela izaten guztion ongiaren eta arau partekatuen defendatzaile nagusia. Eta gogorarazten du, dokumentuak baino lehen, eskubideen, instituzionaltasunaren eta lankidetzaren hizkuntzari eusteko gai diren komunitate politikoak behar ditugula.

Gaiari finantziaziotik begiratzea da Sevilla zergatik izan zen garrantzitsua ulertzeko modu bat. Hamarkadetan zehar, «garapenerako finantziazioa» aldebakarreko fluxutzat hartu da: emaitzetatik herrialde hartzaileetara bidaiatzen duten baliabideak. Baina errealitatea konplexuagoa da. Finantziazioa bi noranzko dituen bide bat da. Lurraldeek baliabideak behar dituzte zerbitzu publikoei eusteko, trantsizio klimatikoak kudeatzeko eta eskubideak bermatzeko; baina, horrez gain, erakunde sendoak, gizarte-kohesioa, gardentasuna, epe luzeko ikuspegia eta gaitasun teknikoa behar dituzte finantziazio horrek benetako eragina izan dezan. Lurralde-oinarri hori gabe, finantziazioa aldakorra, urria edo kaltegarria ere izan daiteke. Norabidetasun bikoitz hori, garapenerako finantziazioa eta finantziaziorako garapena elkarren mendeko alderdi moduan ulertzen dituen, indarra hartzen hasi zen Sevillan, finantziazioa lurraldeen errealitatetik pentsatzeko begirada osoagoa ematen duen ikuspegi emergente gisa.

Eztabaida hori erabakigarritasun-maila bereko beste batekin gurutzatzen da: zer neurtu aurrera egiten ari garen jakiteko. Futuro en Común bezalako erakundeek ekarpen garrantzitsuenetako bat BPGa adierazle nagusi gisa kritikoki berrikustea izan zen. BPGak ez ditu aintzat hartzen desparekotasunak, zaintzak, ingurumen-narriadura eta aberastasun-banaketa; eta krisiak bat bestearen atzetik datozen testuinguru batean, politika publikoen iparrorratz moduan hori behin eta berriz hartzea defendaezina da. Biltzarraren baitan egin zen «BPGaz harago» ekitaldian, ongizatea, ekitatea, ondasun publikoak, jasangarritasuna eta zaintza-lana islatuko lituzketen neurketetarako bideak ireki ziren. Hori ulertzea funtsezkoa da finantziaziorako: neurtzen dugunak baldintzatzen du lehenesten duguna; lehenesten

dugunak mugatzen du zertara bideratuko diren baliabideak; eta horrek zehazten du zer bultzatuko dugun, erdigunean bizitza jartzen duen garapena edo komunitateak eta lurraldeak agortzen dituen hazkundera.

Eta, hain justu, finantziazioaren, neurketen eta lurraldearen arteko gurutzaketa horretan hartzen du zentzua Sevilla Platform for Action-ek. Biltzarraren baitan adostutako Sevillako Konpromisoarekin batera, ekintza-plataforma bat dago, akordio hori aurrerapen zehatz eta neurgarri bihurtzeko helburua duten 130 ekimen baino gehiago biltzen dituen. SPA gobernu, nazioarteko erakunde, finantza-erakunde eta estatukoak ez diren eragile askoren ahalegin kolektibo gisa planteatzen da, Garapen Jasangarrirako Helburuak azkarrago lortzeko soluzioetarako bideratzeko nazioarteko finantziazioa.

Esparru orokor horrek hainbat eragilek sustatutako ekimenak biltzen ditu, eta, horien artean, Espainiako Gobernuak, NBEHabitategen eta ELGAk elkarrekin bultzatutako proposamen hau nabarmentzen da: *Localizing finance to drive systemic impact for the achievement of the 2030 Agenda*. Ekimen horrek garrantzi berezia du, lurraldeen egitekoa jartzen duelako garapenerako finantziazioaren erdigunean. Aurrerapauso bat da, aintzatespen bat, eraldaketa sistemikoa ezinezkoa izango dela baldin eta finantziazioak barne hartzen ez baditu, bere diseinutik bertatik, hiri, eskualde eta komunitateen aniztasuna, gaitasuna eta lehentasunak.

SPA bera partaidetza-prozesu zabal baten ondotik eraiki zen, munduko eskualde guztietako 30 tailerretan inplikaturako 1.000 pertsona baino gehiagorekin. Horrek erakusten du lurralde-ikuspegia ez dela osagarri bat, egiturazko printzipio bat baizik. Esparru horren barruan, Local2030 Koalizioa buru duen ekimenak maila globalean indartzen laguntzen du hainbat urtez gizarte zibilak eta tokiko nahiz eskualdeko gobernuek defendatu zuten premisa bat: lurraldeak ez direla soilik erabaki globalak gauzatzeko espazioak, baizik eta inbertsioak bideratzeko, konfiantza sortzeko, egiturazko aldaketei eusteko eta emaitzak ebaluatzeko gaitasun politiko, instituzional eta teknikoak duten eragileak ere badirela.

SPAn sartuta, lurralde-ekimen honek arkitektura bat ematen du, eta aitortzen du Sevillako Konpromisoaren benetako eragina lurraldeen gaitasunaren mende

egongo dela oso modu esanguratsuan; ikusi beharko da lurralde horiek gai diren eragile anitzeko aliantzak bultzatzeko, tokiko eta eskualdeko sistemak indartzeko eta nazioarteko finantziazioa eraldaketa zehatz eta jasangarri bihurtzeko. Horrela, ekimen honek, politika globalak antolatzeaz gain, lurraldeek multilateralismo berrian duten egitekoa modu esplizituan finkatzen laguntzen du, eta eragile askok, Sevilla barruan zein kanpoan, ezinbestekotzat jotzen dugu hori gaur egungo ziurgabetasunaren aurrean eskubide, erakunde eta ondasun komunei eusteko.

Helburu politiko nagusi bat ere badu ekimenak: eragile anitzeko jardunbide-komunitate bat sortzea, GJHen tokiratzea azkartzeko, lankidetzaren deszentralizatuaren bidez, hiriak eta eskualdeak eraldaketa-eragile gisa ahaldunduz. Horren ondorioz, tokiko gobernuen eta beste finantza-eragile batzuen gaitasunak indartuko dira, eta tokian bertan oinarritutako inbertsio-estrategiak sustatuko dira, tokiko lehentasunekiko koherenteak eta «ez pertsonarik, ez lekurik atzean ez uzteko» diseinatuak.

Lurralde-ikuspegi hori lurreratzeko ekarpen indartsuenetako bat Bilbao Blueprint da, ideia horiek errealitatera eramateko esparru praktikoa bat eskaintzen baitu. Lehen bultzada-ildoak honako hau da: gaitzen duen ingurune bat lantzea, non herritarrak proiektu kolektiboko kide, partaide eta jabe sentituko diren; oinarri hori gabe, finantziazioa ez da ez egonkorra, ezta jasangarria ere. Bigarren ildoan, tokiko eragile guztietan, erakunde publikoetan, sektore pribatuan, gizarte zibilean eta akademian gaitasunak eta berrikuntza indartzea proposatzen da, GJHak integratzeko, eragile anitzeko aliantzetan sakontzeko eta lurralde-ezagutza mobilizatzeko. Hirugarren ildoak lurralde-ikuspegi partekatua bat eraikitzean jartzen du arreta, eta sistemak eraldatzeko nahiz zatiketa saihesteko gaitasuna duten ekimenak biltzen ditu, tokiko eragileek elkarrekin sortuak. Eta laugarrenak finantzen tokiratzea sustatzen du, hauen bidez: inbertsio sistemikoak, nazioko eta nazioaz azpiko finantziazio-arkitektura koherenteak, ikaskuntza horizontala, arriskugabetzeko mekanismoak eta inbertsioa komunitate-mailara ere iristeko aukera emango duten estrategiak.

SPAk eta Bilbao Blueprintek diagnostiko bera egin dute: eraldaketari lurraldetik eusten zaio, baina erakunde sendoak, eragile anitzeko aliantzak, neurketa egokiak eta finantza-tresna berritzaile

[...] Sevillak utzi duen ikaskuntzarik garrantzitsuenetako bat da lurraldea ez dela eskala txikiagoa, ezta «inplementazio» bat ere: arkitektura politiko bat da, eta espazio horretan herritarrek hautematen dute demokrazia existitzen den ala ez, eskubideak bermatzen diren, bizitza zaintzen den eta erakundeek erantzuten duten. Politika globalak arrotza edo urrunekoa dirudien lekuetan, lurraldea gai da konfiantza berreraikitze eta kontratu sozialari eusteko. Eta krisiak desparekotasunak ugaritzen dituen lekuetan, tokiko gobernuen, gizarte zibilaren, enpresa arduratsuen eta unibertsitateen arteko lankidetzaren ezinbestekoa da gizarte-haustura ez dadin bihurtu proiektu autoritarioek aprobetxatuko duten hutsune demokratikoa

zein eskuragarriak behar ditu. Bi esparru horiek gogorarazten dute egonkortasun fiskala, erakundearen legimitatea eta gizarte-kohesioa ez direla «aukerako osagaiak», baizik eta garapen-jasangarriko inbertsioa erakartzeko eta herritarrengan nahiz ingurunean eragin positiboa bermatzeko alde aurreko baldintzak direla. Eta biek azpimarratzen dute finantziarioa proiektu isolatueta zatitzea utzi behar zaiola, eta sistema osoetara bideratu: ekonomia-ehuna, balio-kateak, zerbitzu publikoak, ekosistema naturalak edo zaintza komunitarioak.

Gaur egungo multilateralismoaren testuinguruan aurrerapen horiei begiratzea esanguratsua da. Desinstituzionalizazioa, adostasun-haustura, desarautzea balio gisa eta inpunitatea jardunbide gisa nagusitzen ari direla dirudien une honetan, guztion denaren defentsa pragmatikoa adierazten dute ekimen horiek. Multilateralismoak garrantzitsua izaten jarraitu nahi badu, berriz konektatu behar du lurraldeekin eta egunerokoan demokraziari eusten dioten eragileekin: tokiko erakunde publikoak, gizarte zibila, sektore pribatu arduratsua, akademia, kooperatibak, gizarte-mugimenduak, komunitate-sareak eta herritarrak.

Gailurretan bakarrik bizi den multilateralismoa eskubiderik gabeko indarra eta demokraziarik gabeko eraginkortasuna agintzen duten kontakizunak ordezkatzeko dute azkenean.

Horregatik, Sevillak utzi duen ikaskuntzarik garrantzitsuenetako bat da lurraldea ez dela eskala txikiagoa, ezta «inplementazio» bat ere: arkitektura politiko bat da, eta espazio horretan herritarrek hautematen dute demokrazia existitzen den ala ez, eskubideak bermatzen diren, bizitza zaintzen den eta erakundeek erantzuten duten. Politika globalak arrotza edo urrunekoa dirudien lekuetan, lurraldea gai da konfiantza berreraikitze eta kontratu sozialari eusteko. Eta krisiak desparekotasunak ugaritzen dituen lekuetan, tokiko gobernuen, gizarte zibilaren, enpresa arduratsuen eta unibertsitateen arteko lankidetzaren ezinbestekoa da gizarte-haustura ez dadin bihurtu proiektu autoritarioek aprobetxatuko duten hutsune demokratikoa.

Beharbada, Sevillaren sakoneko zentzua tentsio horretan datza, hain zuzen ere: mugen eta aukeren arteko tentsioan, erakundearen blokeoen eta gizarte-sormenaren arteko tentsioan, eta mehatxu globalen eta tokiko gaitasunen artekoan. Biltzarrak zerbait erakutsi bazuen, haxe izan zen: finantziarioa ez da gai tekniko bat, politikoa baizik; multilateralismoa ez da erritual diplomatiko bat, gizateriaren etorkizuna negoziatzen den espazio bat baizik; eta lurraldeak ez dira onuradun pasiboak, baizik eta demokratikoak, bidezkoak eta jasangarriak izan nahi duten arkitektura globaletako ezinbesteko protagonistak dira.

Inpunitateak, balio partekatuen hausturak eta guztion ongia mespretxatzen duen individualismoak gailendu nahi dutela dirudien garai hauetan, Sevillak gogorarazten digu oraindik badaudela espazio batzuk, nahiz eta imperfektuak, osatugabeak eta lehia-iturri izan, inbertsio hori behar dutenak lankidetzan, erakundeetan eta bizikidetzan oinarrituta etorkizuna eraikitze. Eta etorkizun horri, posible izan nahi badu, lurraldeek, gizarte zibilak eta erakunde publikoek eutsi beharko diotela, baita garapenak eta demokraziak aurrera egiteko biak elkarrekin eraiki behar direla dioten ideari uko egin nahi ez dioten eragile guztiek ere. ■